

НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ІНКЛЮЗІЯ.

путівник

ДЛЯ ВИХОВАТЕЛЯ В ЗАКЛАДІ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЖИТОМИРСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ІНКЛЮЗІЯ. *путь і вник*

ДЛЯ ВИХОВАТЕЛЯ В ЗАКЛАДІ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЖИТОМИР
2025

*Рекомендовано до друку вченою радою комунального закладу
«Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради (протокол від 28 березня 2024 року № 2)*

Рецензенти:

Шевченко Володимир Миколайович, доктор педагогічних наук, професор кафедри сурдопедагогіки та сурдопсихології імені М. Д. Ярмаченка факультету спеціальної та інклюзивної освіти Українського державного університету ім. Михайла Драгоманова

Калінін Вадим Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології, заступник директора з навчально-методичної роботи комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

За редакцією

А. В. Гуменюк

I-65 **Інклюзія. Путівник для вихователя в закладі дошкільної освіти :**
навч.-метод. посіб. / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР ; за ред. А. В. Гуменюк. –
Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2025. – 60 с.

У навчально-методичному посібнику надано огляд рекомендованих кроків, спрямованих на створення інклюзивного освітнього середовища в закладі дошкільної освіти для дітей, які мають освітні труднощі.

Адресовано керівникам та педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти, які є учасниками команд психолого-педагогічного супроводу, а також фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів для здійснення інформаційно-просвітницької діяльності.

ЗМІСТ

Передмова	4
Скорочення	5
РОЗДІЛ 1. Організовуємо інклюзивне навчання для дитини з ООП.	6
1.1. Опрацьовуємо нормативно-правове забезпечення здобуття освіти	6
1.2. Визначаємо рівні підтримки.	8
РОЗДІЛ 2. Здійснюємо психолого-педагогічний супровід дітей з ООП.	13
2.1. Взаємодіємо з дитиною.	15
2.2. Співпрацюємо із педагогічними працівниками.	19
2.3. Спілкуємося з батьками.	21
РОЗДІЛ 3. Адаптуємо та соціалізуємо дітей з ООП	27
3.1. Вивчаємо поняття адаптації та соціалізації	29
3.2. Забезпечуємо адаптацію та соціалізацію дітей з ООП.	34
ДОДАТКИ	44
Додаток 1. Приклад ІПР для дитини, яка має функціональні (мовленнєві) труднощі.	45
Додаток 2. Приклад ІПР для дитини, яка має інтелектуальні труднощі.	50
Авторський колектив	59

ПЕРЕДМОВА

Інклюзивне навчання – це не лише мода чи тенденція сучасності, це певна філософія, що базується на принципах рівності, поваги до кожної дитини та її права на освіту та гармонійний розвиток.

У цьому навчально-методичному посібнику ви знайдете практичні поради, методичні рекомендації і матеріали для роботи з дітьми дошкільного віку, які мають освітні труднощі. Він стане вам в нагоді як своєрідний ресурс для підвищення кваліфікації, а також як підтримка у повсякденній педагогічній діяльності. І, оскільки кожна дитина з освітніми труднощами потребує уваги, турботи, підтримки, а також створення сприятливих умов для навчання та розвитку в закладі дошкільної освіти, ми дуже віримо, що цей посібник допоможе вам знайти саме ті інструменти та дієві методики, які сприятимуть успішному впровадженню інклюзивних підходів у навчанні дітей з освітніми труднощами в закладі дошкільної освіти.

Бажаємо вам успіхів у роботі з дітьми, віри в їхній потенціал та терпіння в пошуку нових методів та підходів у навчанні! Нехай ваша робота буде наповнена радістю спілкування та досягненнями кожної дитини!

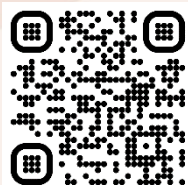
А. В. Гуменюк,
в. о. завідувачки ресурсного центру
підтримки інклюзивної освіти,
викладачка кафедри психології
КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР

СКОРОЧЕННЯ

ЗДО	Заклад дошкільної освіти
ІПР	Індивідуальна програма розвитку
ІРЦ	Інклюзивно-ресурсний центр
КППС (КС)	Команда психолого-педагогічного супроводу (команда супроводу)
КМ	Кабінет Міністрів
МОН	Міністерство освіти і науки
ООП	Особливі освітні потреби (особливі потреби)

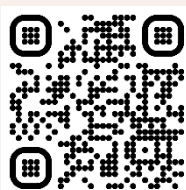
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗУЄМО ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ ДИТИНИ З ООП

1.1. ОПРАЦЬОВУЄМО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

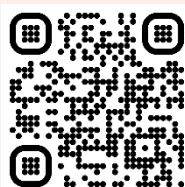
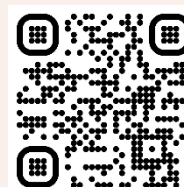
Закони України «*Про освіту*»

Закон України «*Про дошкільну освіту*»

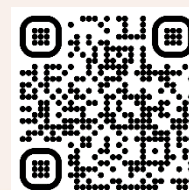
Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305 «Про затвердження *Положення про заклад дошкільної освіти*»

Постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку *організації інклюзивного навчання* у закладах дошкільної освіти»

Наказ Міністерства науки і освіти України від 08 червня 2018 р. № 609 «Про затвердження *Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу* дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти»

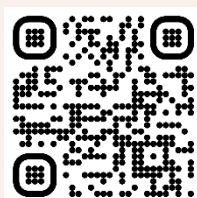
Наказ Міністерства науки і освіти України від 23 квітня 2018 р. № 414 «Про затвердження *Типового переліку допоміжних засобів для навчання* (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти»

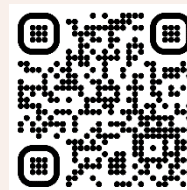
Постанова Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1289 «Про затвердження Порядку *забезпечення допоміжними засобами* для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти»

Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 «Про затвердження Порядку та умов *надання субвенції з державного бюджету* місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами»

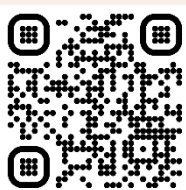
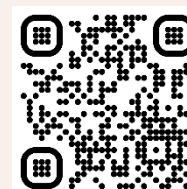
Наказ Міністерства науки і освіти України від 20 квітня 2015 р. № 446 «Про затвердження *гранично допустимого навчального навантаження* на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності»

Лист Міністерства науки і освіти України від 16.03.2021 р. № 1/9-148 «Щодо методичних *рекомендацій до оновленого Базового компонента* дошкільної освіти»

Наказ Міністерства науки і освіти України від 12 січня 2021 р. № 33 «Про затвердження *Базового компонента дошкільної освіти* (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція»

Наказ Міністерства науки і освіти України від 17.11.2021 р. № 1236 «Про затвердження *Умов допуску асистента учня (дитини)* до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього»

Лист Міністерства науки і освіти України від 08.06.2022 р. №4/1196-22 «Про методичні рекомендації щодо *визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки* у дітей раннього та дошкільного віку»

Наказ Міністерства науки і освіти України від
02.11.2020 р.

№ 1353 «Про затвердження *Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів*»

1.2. ВИЗНАЧАЄМО РІВНІ ПІДТРИМКИ

Рівні підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами, які здобувають дошкільну освіту в інклюзивних групах – це обсяг тимчасової або постійної підтримки в освітньому процесі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

*Дітям з особливими освітніми потребами надається
5 рівнів підтримки*

I РІВЕНЬ	поодинокі незначні труднощі
II РІВЕНЬ	труднощі легкого ступеня прояву
III РІВЕНЬ	труднощі помірною ступеня прояву
IV РІВЕНЬ	труднощі важкого ступеня прояву
V РІВЕНЬ	труднощі найтяжчого ступеня прояву

Відповідно до пункту 8 постанови КМ України від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» одним із основних завдань ІРЦ є визначення категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів), ступеня їх прояву та рівня підтримки особи з ООП у закладі освіти.

Для дітей, у яких виникають труднощі під час навчання та які потребують постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі, за рішенням закладу освіти може надаватися підтримка першого рівня.

Порядок надання I першого рівня підтримки в ЗДО.

1. Письмова заява від батьків (одного з батьків) або інших законних представників (одного законного представника) дитини, що складається у довільній формі та описує труднощі дитини, які виникають під час навчання.

2. Керівник закладу освіти утворює команду психолого-педагогічного супроводу.

3. Команда психолого-педагогічного супроводу проводить оцінку та визначає потребу у наданні підтримки першого рівня.

4. Результати оцінки команда психолого-педагогічного супроводу фіксує у протоколі оцінки розвитку дитини.

5. На підставі рішення команди психолого-педагогічного супроводу щодо надання підтримки першого рівня складається індивідуальна програма розвитку.

6. Припинення надання підтримки I першого рівня здійснюється за рішенням команди та/або письмовою заявою від батьків (одного з батьків або іншого законного представника).

Вивчення I рівня підтримки проводиться в процесі освітньої діяльності протягом 10 робочих днів командою психолого-педагогічного супроводу за опитувальником та іншими діагностичними методами.

Вивчення реалізується на рівні закладу освіти та передбачає аналіз здатності дитини навчатися, її поведінку в різноманітних ситуаціях, спостереження за психоемоційним станом дитини та проявами девіантної поведінки.

Результати оцінки на рівні закладу фіксуються у протоколі оцінки розвитку дитини та додаються до протоколу засідання команди психолого-педагогічного супроводу з рішенням щодо визначення рівня підтримки і вкладаються до особової справи здобувача освіти.

За результатами вивчення команда психолого-педагогічного супроводу вирішує, що:

- *дитина не має освітніх та/або поведінкових труднощів*, які потребували б додаткової підтримки в освітньому процесі, та має змогу адаптуватися до навчання у звичайному порядку;
- *у дитини виникають незначні освітні та/або поведінкові труднощі*, додаткову підтримку може бути надано за допомогою ресурсів закладу освіти;
- *дитина має суттєві освітні та/або поведінкові труднощі*, тому батькам (законним представникам) рекомендовано звернутись до ІРЦ для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки її розвитку.

Порядок організації інклюзивного навчання для II-V рівнів підтримки.

1. Письмова заява від батьків (одного з батьків) або інших законних представників (одного законного представника) дитини та надають висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.
2. Керівник закладу дошкільної освіти приймає рішення про утворення інклюзивної групи.

!!! Інклюзивна група утворюється в обов'язковому порядку за наявності однієї такої заяви !!!

3. Керівник закладу освіти утворює команду психолого-педагогічного супроводу.
4. Для забезпечення індивідуалізації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами, які мають висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, відповідно до рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності) команда психолого-педагогічного супроводу складає індивідуальну програму розвитку.

Індивідуальна програма розвитку складається на навчальний рік (у разі потреби за рішенням команди психолого-педагогічного супроводу – на літній період)

Індивідуальна програма розвитку дитини підписується всіма членами команди психолого-педагогічного супроводу, одним з батьків або іншим законним представником дитини, затверджується керівником закладу дошкільної освіти.

Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП переглядається тричі на рік (у разі потреби частіше) з метою її корегування та зберігається у ЗДО не менше трьох років.

Здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до державного стандарту дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти) за допомогою найбільш прийнятних для таких дітей методів і способів.

Освітній процес у закладі дошкільної освіти організовується з урахуванням рівнів підтримки та на основі висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг

Залежно від віку дитини, ступеня складності порушень та з урахуванням її індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності передбачається від двох до восьми психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять на тиждень відповідно до рекомендованого рівня підтримки, зазначеного у висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до індивідуальної програми розвитку з урахуванням рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) надаються у вигляді занять згідно з індивідуальною програмою розвитку в індивідуальній або груповій формі.

Керівник закладу дошкільної освіти або вихователь-методист здійснює контроль за наданням психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) та станом виконання завдань, визначених в індивідуальній програмі розвитку та індивідуальному навчальному плані (у разі наявності).

У разі утворення інклюзивної групи вводиться посада асистента вихователя, який забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу, бере участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку, адаптує навчальні матеріали з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Посада асистента вихователя інклюзивної групи закладу дошкільної освіти вводиться з розрахунку одна штатна одиниця на одну інклюзивну групу.

За рекомендаціями інклюзивно-ресурсного центру та письмовою заявою одного з батьків або іншого законного представника дитини заклад дошкільної освіти забезпечує доступ до освітнього процесу **асистента дитини з особливими освітніми потребами**. Асистент дитини з особливими освітніми потребами проходить медичний огляд відповідно до вимог законодавства.

РОЗДІЛ 2. ЗДІЙСНЮЄМО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ООП

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами є важливою складовою їхнього успішного виховання та навчання. Цей процес передбачає комплекс взаємоузгоджених дій та заходів, спрямованих на індивідуальний підхід до кожної дитини з ООП, створення необхідних умов, а також врахування її потреб і можливостей, що максимально сприяє розвитку особистості дитини та її соціалізації.

До основних компонентів психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами належать:

1

Індивідуалізована підтримка. Дитина з особливостями розвитку потребує індивідуалізованого підходу до навчання та виховання. Педагогічні працівники повинні створювати умови, які враховують потреби, можливості та інтереси кожної дитини.

Співпраця з батьками. Співпраця з батьками є важливою складовою успішного супроводу дитини з ООП. Педагоги повинні співпрацювати з батьками, враховуючи їхні побажання і очікування, щоб спільно забезпечити оптимальні умови для розвитку дитини.

2

3

Планування та аналіз результатів. Педагогічні працівники повинні планувати роботу з кожною дитиною окремо, визначати цілі та завдання, а також аналізувати результати їхньої діяльності. Це допоможе вчасно виявити проблеми і швидше реагувати на них.

Комплексний підхід. Успішний супровід дитини з ООП потребує комплексного підходу, який враховує всі аспекти її життя: навчання, виховання, здоров'я, соціалізацію тощо.

4

5

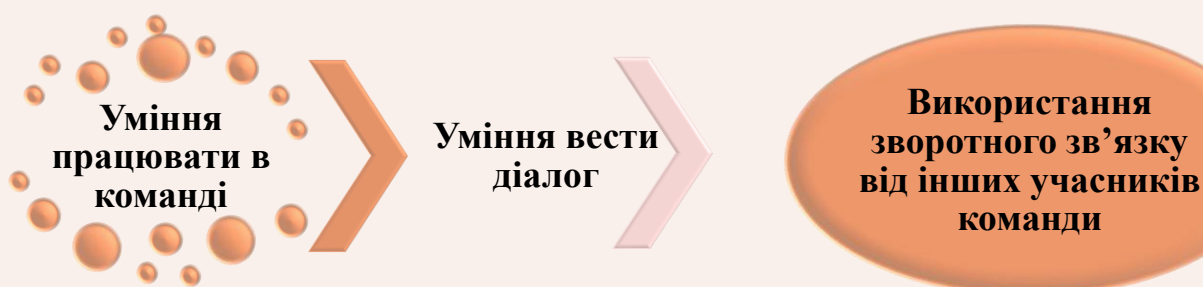
Психологічна та педагогічна підтримка. Діти з ООП можуть потребувати додаткової психологічної або педагогічної підтримки. Педагоги повинні мати достатні навички і знання, щоб надавати необхідну допомогу дитині.

Створення адаптивного середовища. ЗДО повинен створювати адаптивне середовище, яке відповідає потребам дітей з особливостями розвитку. Це може включати спеціалізоване обладнання, спеціально організовані групи або інші заходи для підтримки дітей з ООП.

6

Важливо, щоб психолого-педагогічний супровід був усвідомленим командним підходом в роботі з дитиною з ООП, де кожен учасник команди розуміє свою роль та відповідальність, важливість та основні принципи професійного співробітництва. Психолого-педагогічний супровід має бути обов'язково системним та ретельно організованим, а не формальним, залучати до співпраці педагогічних працівників, батьків, додаткових фахівців та інших учасників освітнього та виховного процесу. Тільки таким чином можна досягти успіху в адаптації та розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

До основних умов ефективності роботи команди належать:

Отже, саме комплексна психологічна підтримка допомагає дітям з ООП вирішувати внутрішні конфлікти, адаптуватися до навколишнього середовища, розвивати свої особисті якості, а також формувати позитивну самооцінку [2]. Окрім того, важливо пам'ятати, що коли успіх дитини з особливими освітніми потребами визначається її рівнем когнітивного та соціального розвитку, то саме планування та забезпечення якісного психолого-педагогічного супроводу є одним із ключових факторів. А результативність психолого-педагогічного супроводу в свою чергу залежить від рівня координованості дій усіх учасників команди.

2.1. ВЗАЄМОДІЄМО З ДИТИНОЮ

Робота з дітьми з освітніми труднощами вимагає особливого підходу та чутливості. Ось кілька порад для вихователя, які допоможуть створити позитивне середовище для дитини з ООП:

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД

- Знайомтеся з кожною дитиною особисто. Досліджуйте їх особливості, інтереси, сильні сторони та труднощі.
- Розробіть індивідуальні освітні плани, які враховують потреби кожної дитини.

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

- Створіть атмосферу прийняття та підтримки, де діти відчуватимуть себе комфортно.
- Використовуйте спокійні кольори та упорядкований простір, щоб знизити рівень стресу.

КОМУНІКАЦІЯ І ВЗАЄМОДІЯ

- Підтримуйте відкриту і доброзичливу комунікацію з дітьми. Використовуйте прості, зрозумілі фрази. Використовуйте невербальні засоби комунікації (жести, малюнки, картинки) для полегшення спілкування.

ГРУПОВІ АКТИВНОСТІ

- Залучайте дітей до групових ігор та занять, адаптуючи їх для всіх учасників.
- Підтримуйте співпрацю між дітьми, заохочуючи дружбу та взаємодопомогу.

ЧАС І РИТМ ДНЯ

- Зважаючи на індивідуальні потреби дітей, будьте готові до змін у режимі дня.
- Пам'ятайте про потребу в додатковому часі для виконання завдань.

СПІВПРАЦЯ

- Налагоджуйте тісну взаємодію з батьками. Обговорюйте їх спостереження та пропозиції щодо дитини.
- Забезпечте зворотний зв'язок щодо успіхів та проблем, що виникають.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

- Постійно підвищуйте свою кваліфікацію та знання у сфері роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
- Беріть участь у семінарах, тренінгах, обмінюйтеся досвідом з колегами

ТЕРПІННЯ І РОЗУМІННЯ

- Будьте терплячими і чуйними до емоцій дітей. Ваша підтримка та розуміння дуже важливі.
- Научіть дітей управління емоціями, щоб вони вчилися справлятися з труднощами.

ВКЛЮЧЕННЯ У ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ

- Заохочуйте дітей брати участь у щоденних активностях, надаючи їм можливість спробувати справи, які вони можуть виконати.
- Допомагайте дітям відчувати свою цінність і важливість у групі.

Застосування цих порад допоможе створити більш інклюзивне та підтримуюче середовище для дітей з особливими освітніми потребами у вашому садочку.

Варто зауважити, що у роботі з дитиною важливо використовувати систему позитивного підкріплення і підтримувати дитину похвалою та винагородами за досягнення, фокусуватися на досягненнях, навіть якщо вони незначні. Культивування позитивної мотивації у дітей з освітніми труднощами може бути складним, але водночас надзвичайно важливим процесом.

Ось кілька стратегій, що можуть допомогти:

Визначення індивідуальних інтересів.

Досліджуйте інтереси дитини. Залучайте її до діяльності, яка їй до вподоби, щоб підвищити зацікавленість і мотивацію. Створюйте можливості для вибору, надаючи дитині змогу обирати, чим займатися.

Відзначення особистісного зростання

Підкреслюйте важливість особистих досягнень, наголошуючи на зусиллях дитини, а не лише на результатах. Заохочуйте дітей говорити про те, чого вони навчилися і як вони почуваються щодо своїх досягнень.

Позитивне підкріплення

Використовуйте позитивне підкріплення (похвалу, стікери, маленькі винагороди) за досягнення цілей і старання. Дослідження показують, що така практика підвищує внутрішню мотивацію. Підтримуйте дітей у нових спробах, навіть якщо вони не досягають успіху з першого разу.

Створення позитивного середовища

Створіть безпечне і підтримуюче середовище, де дитина може вільно експериментувати, навчатися та помилятися. Залучайте інших дітей для спілкування та роботи в групах, щоб сформувати відчуття спільноти.

Встановлення досяжних цілей. Розробіть короткострокові, реалістичні та досяжні цілі. Це може бути як виконання конкретного завдання, так і вміння спілкуватися з іншими. Заохочуйте досягнення, навіть якщо вони незначні. Це допомагає дитині відчувати прогрес і заохочує продовжувати старатися.

Модель для наслідування

Будьте позитивним прикладом. Ваша власна мотивація, ентузіазм і любов до навчання можуть стати джерелом натхнення для дитини. Демонструйте позитивний підхід до невдач і труднощів, заохочуючи дитину не боятися помилок.

Використання ігрових методів

Використовуйте ігри та веселі активності, що допоможуть навчити новим навичкам у легкій формі, підвищуючи мотивацію до навчання. Використовуйте інтерактивні технології, наприклад додатки, що можуть зацікавити дитину.

Заохочення самостійності

Якщо дитині важко і вона готова прийняти вашу допомогу, обов'язково допоможіть їй! Водночас дайте їй можливість виконати ту частину завдання, де вона зможе це зробити самостійно, а на себе візьміть тільки ту частину, яку вона не зможе виконати без допомоги. У такий спосіб вдається створювати для дитини зону найближчого розвитку й допомагати освоювати нові навички.

Регулярне спілкування з батьками

Співпрацюйте з батьками дитини, інформуючи їх про успіхи та шляхи підвищення мотивації вдома. Спільно обговорюйте способи заохочення дитини та діліться досвідом.

За останні десятиліття психологи через різні дослідження і спостереження неодноразово підтверджували той факт, що спілкування та взаємодія з дитиною являється одним з найголовніших факторів для розвитку її особистості, оскільки спілкування є необхідним для дитини так само, як і їжа. І якщо продовжити далі порівняння з їжею, то варто зауважити, що спілкування може бути не тільки корисним, але й шкідливим, як неякісно приготована страва, яка може отруїти організм. Тому психічне здоров'я та емоційне благополуччя кожної дитини значною мірою залежить від якісної взаємодії з дорослими, що перебувають поруч.

2.2. СПІВПРАЦЮЄМО ІЗ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

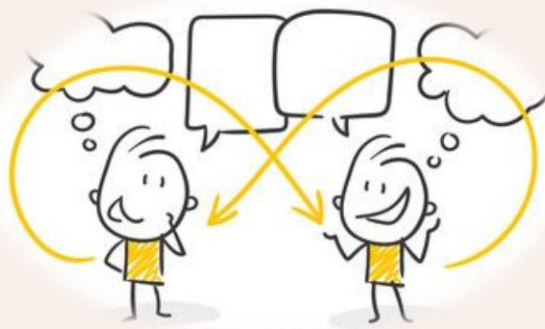
Співпраця між педагогічними працівниками є однією з основних складових успішного функціонування закладів дошкільної освіти. У сучасному світі, де розвиток дитини потребує комплексного підходу, важливість колективної роботи стає особливо очевидною. Професійна взаємодія вихователів, асистентів вихователів, психологів та інших спеціалістів забезпечує не лише якісну освіту, але й сприяє гармонійному розвитку дітей. До основних переваг конструктивної співпраці в закладі дошкільної освіти належать:

- **Забезпечення комплексного підходу до розвитку дітей та визначення спільних цілей**

Співпраця дозволяє сформувати цілісну картину розвитку дитини, де кожен фахівець робить свій внесок у процес навчання та виховання, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини. Колективне обговорення процесу створення та реалізації індивідуальної програми розвитку, спільне планування занять і реалізація різних проєктів підвищує ефективність їх впровадження [3]. Використовуйте зустрічі команди психолого-педагогічного супроводу для планування спільних цілей, які будуть зрозумілими та прийнятними для всіх учасників команди, для визначення ключових пріоритетів та завдань на найближчий період, які працюватимуть на конкретний результат, а також для виявлення проблем та спільного пошуку рішень. Так, діти отримують більш різноманітне і насичене навчання, що відповідає сучасним вимогам.

- **Розподіл обов'язків**

Варто наперед чітко визначати ролі та обов'язки кожного учасника команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП, щоб уникати плутанини та подвійних зобов'язань. Кожен працівник буде знати сферу своєї відповідальності і брати активну участь в обговоренні актуальних питань, при цьому дотримуючись спільно узгоджених методів та стратегій

- **Взаємодопомога та підтримка**

Співпраця має прямий вплив на якість реалізації освітніх програм і методів навчання. Тому важливо заохочувати педагогічних працівників підтримувати один одного у вирішенні складних ситуацій та проблем, водночас дотримуючись етичних норм та конфіденційності щодо інформації про дітей та їхні родини. Наприклад, вихователі можуть обмінюватися досвідом з психологами/логопедами/дефектологами щодо розвитку соціально-комунікаційних навичок у дитини тощо.

- **Розвиток професійних навичок**

Завдяки співпраці педагогічні працівники мають можливість обмінюватися досвідом, новими методиками та підходами до навчання та виховання. Це сприяє професійному розвитку і вдосконаленню навичок кожного вихователя. Важливо підтримувати ініціативу педагогічних працівників закладу до участі у курсах підвищення кваліфікації, семінарах, тренінгах, майстер-класах. Адже професійні обговорення нової інформації сприяють не лише особистісному зростанню, але й загалом трансформують в подальшому якість освітнього процесу.

- **Створення позитивного емоційного клімату**

Співпраця має сприяти не лише професійній ефективності, але й формуванню позитивної атмосфери в закладі освіти. Якщо в колективі панує взаємодопомога, практикується пошук спільних рішень, підтримка і загальна мета, це значно підвищує мотивацію працівників і їх задоволеність роботою. Емоційний комфорт серед педагогів – це постійний процес, який потребує зусиль з боку всіх учасників колективу. А результати цього процесу відображаються не тільки на результатах роботи, а й на дітях, адже діти добре відчують атмосферу довіри і підтримки, що в свою чергу впливає на їхнє навчання та емоційний розвиток.

Успішна співпраця між педагогічними працівниками закладу дошкільної освіти має величезне значення для професійного зростання педагогічних працівників, для розвитку дітей та загальної якості освітнього процесу. Це дозволяє створити цілісну, підтримуючу і позитивну атмосферу, яка сприяє гармонійному розвитку особистості дитини. Інвестиція в колективну роботу та розвиток комунікації між фахівцями – це інвестиція в майбутнє, адже саме завдяки цій співпраці діти отримують фундамент для успішного навчання та соціалізації у подальшому житті.

2.3. СПІЛКУЄМОСЯ З БАТЬКАМИ

Безумовно, співпраця з батьками дитини з особливими освітніми потребами (ООП) є дуже важливою для успішного розвитку та навчання дитини. Батьки відіграють надважливу роль у житті дитини, оскільки вони є найближчими друзями та підтримкою для дитини. Однак співпраця з батьками може бути складним процесом, особливо якщо у дитини є певні проблеми в поведінці або у засвоєнні навчального матеріалу.

Конструктивна співпраця з батьками дитини з ООП дозволяє досягти кращих результатів у процесі навчання та розвитку [1]. Батьки можуть допомогти педагогічним працівникам, які працюють з дитиною краще розуміти потреби і можливості дитини, вчасно вносячи відповідні корективи в програму розвитку дитини, при цьому враховуючи виникнення складних/непередбачуваних ситуацій. Батьки мають і можуть бути активними учасниками у процесі планування та виконання індивідуальної програми розвитку для дитини з ООП.

Для того, щоб розвивати та підтримувати взаємодію з батьками дитини з особливими освітніми потребами, потрібно встановити відкриту та довірчу атмосферу спілкування. Педагогічні працівники повинні пам'ятати про відкритість та готовність вислухати батьків, зрозуміти їхні

тривоги, занепокоєння, а також бажання допомогти своїй дитині [6]. Важливо пояснювати батькам стратегії та методи навчання, які використовуються у роботі з дитиною з ООП, а також надавати рекомендації для підтримки навчання вдома.

Численні спостереження підтвердили той факт, що розвиток дитини значною мірою залежить не лише від вроджених характеристик та досвіду, але й визначається взаєминами в родині, від того, як саме відбувалася взаємодія «батьки – дитина», від стилю спілкування в сім'ї, в якій зростає дитина [4].

Виділяють такі стилі виховання дитини, кожен з яких має свої особливості:

Індиферентне батьківство

- Стиль виховання, при якому батьки демонструють байдужість та апатію до потреб та емоцій дитини. Характерним є низький рівень вимогливості, чуйності та емоційної підтримки.
- Батьки можуть не приділяти достатньо часу та уваги своїй дитині, не цікавитися її досягненнями/успіхами або проблемами.
- Обмеженість у спілкуванні може доходити до рівня повної відсутності відкритих комунікацій між дитиною і батьками, тому діти можуть часто залишатися наодинці зі своїми переживаннями.
- Цей стиль виховання може викликати в дітей почуття відстороненості, байдужості з боку батьків, що сприяє відчуттю непотрібності і незахищеності/вразливості в дитини.
- Відсутність навичок соціалізації може призвести до труднощів у встановленні стосунків з однолітками.

Аб'юзивне батьківство

- Стиль виховання, який характеризується фізичним, емоційним або вербальним насиллям над дитиною.
- Цей стиль виховання може мати численні негативні наслідки для розвитку дитини, її психічного здоров'я та благополуччя, а також може призвести до психологічних проблем у дорослому віці.
- Аб'юзивні батьки можуть використовувати контроль та психологічний тиск, які спричиняють у дитини почуття провини, страху чи невпевненості. Також можливе використання ізоляції, маніпуляції, агресії та інших деструктивних методів, які завдають шкоди як фізично, так і емоційно.
- Такий стиль виховання є недопустимим і небезпечним для здоров'я та благополуччя дітей, оскільки може призводити до тривожних розладів, депресії, низької самооцінки, проблем зі соціалізацією, посттравматичного стресового розладу та інших емоційних розладів.

Авторитарне батьківство

- Характеризується великим контролем, високими вимогами до дітей, але низьким рівнем підтримки і проявів любові.
- Батьки, які дотримуються цього стилю, зазвичай встановлюють жорсткі правила та очікують їх беззаперечного виконання.
- Вони часто вважають, що покірність є найважливішим аспектом виховання, і рідко пояснюють дітям причини своїх вимог.
- Цей стиль може призводити до покривдження дитини і відсутності самостійності. У дітей можуть розвиватися почуття страху та тривоги, що позначається на їхньому емоційному та психологічному здоров'ї. Постійний контроль і критика можуть призвести до заниженої самооцінки в дітей, які відчувають, що їх зусилля не визнаються.

Авторитетне батьківство

- Стиль виховання, що характеризується поєднанням високих вимог до дитини з емоційною підтримкою та повагою до її потреб, спрямований на співпрацю та взаємодію.
- Батьки спокійно, вільно обговорюють і встановлюють чіткі та реалістичні правила/кордони, пояснюючи їхні причини та наслідки, що допомагає дітям усвідомлювати важливість цих обмежень.
- Батьки приймають рішення разом з дітьми, надаючи їм можливість висловлювати свої думки, потреби та почуття, створюючи таким чином безпечну атмосферу, де дитина може відкрито ділитися своїми думками. Це формує міцний зв'язок між дитиною та батьками.
- Така стратегія включає в себе встановлення чітких та обґрунтованих правил, але також сприяє розвитку самостійності, відповідальності та самоконтролю самої дитини. Виховані в такому стилі діти зазвичай краще справляються зі стресовими ситуаціями та проблемами у повсякденному житті.

Ліберальне батьківство

- Стиль виховання, що характеризується балансом між свободою дитини та встановленням певних меж.
- Такий підхід враховує потреби та бажання дитини, і батьки є більш чуйними, ніж вимогливими. При цьому є важливою підтримка розвитку, самостійності та відповідальності дитини.
- Батьки зазвичай прагнуть бути відкритими до комунікації з дітьми, заохочують їх до самовираження. В стосунках проявляється високий ступінь довіри та пошани до думки та вибору дітей в процесі прийняття рішень. Відкритість у спілкуванні в свою чергу сприяє розвитку навичок ведення діалогу, що є важливим для подальшої соціалізації дитини.
- Незважаючи на гнучкість, батьки все ж таки встановлюють певні правила і межі, аби забезпечити безпеку та розвиток дитини. Виклики можуть виникати, коли діти переступають встановлені межі. Батькам потрібно правильно реагувати, не втрачаючи довіри у стосунках.

Кожен батьківський стиль – це певна спадщина, яка передається і повторюється із покоління в покоління і створює або впевнених у собі, стабільних, щасливих і стресостійких особистостей, або ж має руйнівний вплив на дітей і може призвести до серйозних наслідків у їхньому майбутньому. І тому кожна стратегія виховання має свої особливості та наслідки, і по-різному позначається на благополуччі дитини з особливими освітніми потребами у сферах соціальної компетентності, успішності, психосоціального розвитку, проблемної поведінки тощо. Важливо усвідомлювати, як виховання та поведінка батьків впливають на формування особистості дитини, і прагнути до створення здорового, підтримуючого середовища. Це допоможе дітям розвивати позитивну самооцінку, стосунки з оточенням та конструктивні навички спілкування.

Тому дуже важливо знайти той безцінний баланс між авторитетом та підтримкою, використовувати позитивні методи виховання, які сприятимуть здоровому розвитку та самовизначенню дитини з ООП.

У процесі співпраці з батьками важливо пам'ятати і говорити про те, що кожна дитина є унікальною та потребує індивідуального підходу під час виникнення будь-яких типових чи нетипових ситуацій, бо саме діти

молодшого віку є віковою групою, яка найчастіше зазнає жорстокого ставлення та зневаги, а такі фактори, як батьківська депресія та сувора дисципліна, створюють ще й додаткові ризики для розвитку дитини. Натомість такі прості речі, як розмови з дитиною, читання книжок, прояви теплоти, емоційної підтримки, батьківське заохочення, завжди створюють простір безпечного домашнього середовища, що позитивно впливає на всі сфери розвитку дитини [8]. Тому відкритість в обговоренні різних питань, взаєморозуміння та підтримка у стосунках між педагогічними працівниками та батьками можуть дуже допомогти у досягненні успіху дитини з ООП.

До основних стратегій співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами належать:

Взаємодія з батьками на рівні партнерства

Важливо встановити відкритість та довіру у спілкуванні з батьками, щоб разом шукати найкращі рішення для дитини з ООП.

Індивідуальний підхід до кожної сім'ї

Кожна родина має свої потреби та очікування, тому важливо адаптувати стратегію співпраці з батьками до кожної конкретної сім'ї.

Прозорість та відкритість

Батьки повинні бути повністю проінформовані про хід навчання та розвиток дитини з ООП, а також про всі події в ЗДО, що можуть вплинути на неї.

Залучення батьків до процесу прийняття рішень

Важливо не лише інформувати батьків, але і враховувати їхні думки та побажання при прийнятті важливих рішень щодо навчання дитини.

Підтримка батьків у навчанні та вихованні

Надавання порад, рекомендацій та підтримки для батьків у роботі з дитиною вдома.

Проведення спільних заходів та тренінгів для батьків

Організація зустрічей, семінарів та тренінгів для батьків дітей з ООП з метою обміну досвідом та взаємопідтримки.

Отже, педагогічні працівники та батьки, співпрацюючи разом, можуть досягти найкращих результатів.

Ідеї виховання дітей не з'являються з пустоти: ролі, які грають батьки, народжуються з їхніх власних історій прожитого дитинства та моменту, коли з'являється власна дитина [6]. На жаль, великий відсоток батьків, стаючи батьками, не володіють достатньою інформацією про те, як адаптуватися до нового етапу життя, яке завжди буде сповнене постійними змінами, викликами та особистісними трансформаціями для батьків з моменту народження дитини. Бо немає єдиних вірних порад для всіх, в які моменти відпускати, а в які – посилювати контроль.

Але напевно можна стверджувати, що спокійні, щасливі, емоційно стабільні та життєрадісні діти перетворюються на щасливих, емоційно стабільних та життєрадісних дорослих, які повторюють цей цикл вже у власних сім'ях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методи забезпечення : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : КПНПУ ім. Івана Огієнка, 2015. 236 с.
2. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. Київ : АТОПОЛ, 2011. 274 с.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с.
4. Вікова психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко ; ред.: Т. А. Дічевська. 2-ге вид. доп. Київ : Академвидав, 2011. 382 с.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літ., 2012. 424 с.
6. Гіппенрейтер Ю. Б. Спілкуватися з дитиною. Як? / Ю. Б. Гіппенрейтер ; худож. Г. О. Карасева. Київ : Нац. кн. проект, 2010. 240 с.
7. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. 6-те вид. / О. В. Скрипченко та ін. Київ : Каравела, 2019. 400 с.
8. Петрановська Л. Таємна опора. Емоційний зв'язок у житті дитини / Людмила Петрановська ; пер. з рос. О. Рибки. Харків : Віват, 2019. 224 с.

РОЗДІЛ 3. АДАПТУЄМО ТА СОЦІАЛІЗУЄМО ДІТЕЙ З ООП

Дошкільний період є критично важливим етапом розвитку кожної дитини, незалежно від наявності особливих освітніх потреб (ООП). Саме в цей час закладаються фундаментальні знання, навички та цінності, які слугуватимуть основою для подальшого навчання та життєдіяльності. Дошкільна освіта є першою ланкою системи неперервної освіти, що поряд із сімейним вихованням закладає основи соціокультурного становлення особистості дітей з особливими освітніми потребами (ООП), забезпечуючи формування комплексу ключових компетентностей, набуття індивідом якостей, необхідних для життєдіяльності. Концепція дошкільного виховання та Базовий компонент дошкільної освіти чітко окреслюють концептуальні координати діяльності дошкільного закладу: стати «інститутом соціалізації», призначення якого полягає у забезпеченні фізичної, психологічної й соціальної компетентності дітей з ООП, можливості їх адаптації та соціалізації до унормованого існування серед інших, формуванні ціннісного ставлення до світу, навчанні особистісного існування, озброєнні елементарною наукою і мистецтвом життя [1].

З позиції соціологічного підходу, адаптація дітей з особливими освітніми потребами розглядається як процес їх «входження» у нові соціальні ролі, де ключовим аспектом є змістовне та творче пристосування до умов життєдіяльності [8]. Особливе значення цей процес набуває в інклюзивному дошкільному середовищі, де педагоги використовують сучасні методи навчання і виховання, творчий підхід та у разі потреби залучають спеціалістів. Вони розробляють індивідуальні програми розвитку для кожної дитини, які мають бути структурованими та підтримуватися програмно-методично та матеріально-технічно. Ці програми орієнтовані на особистісний розвиток і використовуються як у групових, так і у індивідуальних формах роботи.

Аналіз різних концепцій адаптації дозволяє виділити основні підходи до визначення місця та ролі дитини з особливими освітніми потребами (ООП) у процесі соціалізації. У деяких з них, суб'єкт-об'єктних (де суспільство виступає суб'єктом впливу, а дитина з ООП – об'єктом), підкреслюється пасивна роль дитини у процесі соціалізації. Це означає, що дитина адаптується, відтворює соціальні норми і відповідає певним соціальним очікуванням. Отже, соціалізованість розглядається як відповідність індивіда до соціальних приписів та норм (Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, Л. Піменова) [9].

Інший підхід, об'єкт-об'єктний (представлений Ч. Кулі, Дж. Мідом, А. Маслоу, К. Роджерсом), підкреслює активну участь дитини з ООП у

процесі соціалізації, стверджуючи, що дитина не тільки пристосовується, але й має можливість впливати на життєві обставини та саму себе. У цьому контексті соціальну адаптацію слід розглядати як активний процес розвитку, а не просто процес пристосування [3].

Учені (О. Кононко, С. Литвиненко, І. Печенко) вважають, що успіх соціальної адаптації дітей з ООП залежить від їхньої здатності до адаптації, адже кожна соціальна роль і функція має певні норми, а соціальне середовище є тим простором, у якому дитина адаптується [6].

Дошкільна освіта відіграє важливу роль у процесах адаптації та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Дитячий дошкільний заклад, як перший соціальний інститут, допомагає дітям з ООП не лише засвоїти базові навички комунікації та співпраці, але й адаптуватися до нових умов життя поза сім'єю. Сучасне розуміння соціалізації об'єднує підходи двох основних концепцій, розглядаючи її як єдність суспільного та індивідуального. Соціалізація виконує соціальну типізацію особистості та адаптує її до соціокультурного простору, представляючи собою багатогранний процес засвоєння та відтворення дитиною досвіду життя в суспільстві.

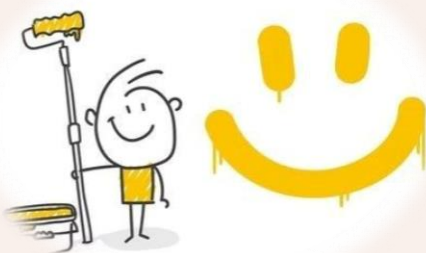
Н. Голованова пропонує п'ять підходів до розуміння соціалізації у педагогічному контексті, які також можна застосувати до дітей з особливими освітніми потребами (ООП):

Соціологічний підхід: розглядає соціалізацію як механізм соціального наслідування, включаючи впливи середовища та цілеспрямовані процеси виховання і навчання.

Факторно-інституціональний підхід: визначає соціалізацію як сукупність дій, факторів, агентів та інститутів соціалізації.

Інтераціоналістський підхід: наголошує на важливості міжособистісної взаємодії та спілкування, без яких формування особистості неможливе.

Інтеріоризаційний підхід: передбачає засвоєння дитиною соціального досвіду, культури, норм, цінностей та установок, накопичених суспільством, що призводить до формування власної системи внутрішніх регуляторів і форм поведінки.

Інтроіндивідуальний підхід: підкреслює, що соціалізація не обмежується адаптацією до середовища, а включає творчу самореалізацію, перетворення себе і самовдосконалення [7].

Ці підходи допомагають зрозуміти, як діти з ООП можуть інтегруватися в суспільство, засвоювати соціальні норми і цінності, а також розвивати власну індивідуальність через взаємодію з оточуючими і самовдосконалення.

3.1. ВИВЧАЄМО ПОНЯТТЯ АДАПТАЦІЇ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Специфіка процесу соціалізації дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами (ООП) пояснюється їхньою підвищеною чутливістю до власної Я-концепції, що робить їх вразливими до зовнішніх впливів. Учені пояснюють це тим, що такі діти не мають глибоких і різноманітних уявлень про соціальні ролі та закони взаємин людей. Вони ще не мають досвіду встановлення оптимальної дистанції з однолітками і дорослими, не володіють способами розв'язання проблемних ситуацій та соціально прийнятними діями. Крім того, вони важко переживають відчуття розлуки через сильний зв'язок з матір'ю та близькими [5].

На сучасному етапі соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в Україні особливу увагу приділяють науковому вивченню та практичному впровадженню адаптаційних стратегій. Це обумовлено потребою у врахуванні специфіки їхньої підготовленості до життя в суспільстві. Державна політика охорони дитинства та загальна концепція розвитку суспільства визнають важливість соціалізації, інтеграції дітей з ООП як повноцінних учасників соціального процесу.

У цьому контексті соціальна адаптація виступає як ключовий аспект, оскільки вона сприяє адаптації особистості до нових соціальних умов і забезпечує її соціальну мобільність на різних етапах життя. Зміни в системі освіти, спрямовані на відповідь на європейські стандарти, надають особливе значення розробці ефективних стратегій підготовки дітей з ООП до навчання в дошкільному закладі з раннього віку.

Соціалізація дітей у дошкільних закладах, як і в подальшому житті, вимагає адаптаційного періоду, тривалість якого залежить від готовності до спілкування як самої дитини, так і колективу, в який вона входить. Процеси адаптації та соціалізації дітей дошкільного віку завжди керуються дорослими: асистентами вихователів, вихователями та батьками. Вагомий вплив на дитину з особливими потребами у процесі її життєдіяльності мають соціальні інститути [9].

Проаналізувавши наукові джерела, виокремлюємо декілька наукових визначень поняття:

«Адаптація дітей з ООП»:	«Соціалізація дітей з ООП»:
<p>- це процес поступового пристосування дитини до нових умов життя та навчання в освітньому середовищі, що включає зміну поведінки, емоційної сфери, соціальних взаємодій та розвиток нових навичок, необхідних для успішної інтеграції в колектив</p>	<p>- це процес засвоєння дитиною соціальних норм, цінностей, моделей поведінки та рольових функцій, необхідних для повноцінної інтеграції в суспільство, з урахуванням її індивідуальних особливостей та можливостей</p>
<p>- це цілеспрямована система педагогічних і психологічних заходів, спрямованих на пристосування дитини з ООП до умов навчального середовища, забезпечення її фізіологічного, психоемоційного комфорту та соціальної інтеграції в групі однолітків</p>	<p>- це цілеспрямований процес взаємодії дитини з соціальним середовищем, який забезпечує розвиток її комунікативних навичок, формування адекватної соціальної поведінки та здатності до співіснування в колективі</p>
<p>- це процес активної взаємодії дитини з новим соціальним і навчальним середовищем, під час якого вона засвоює нові соціальні норми та правила, розвиває необхідні навички самостійності, комунікації та соціальної взаємодії</p>	<p>- це інтеграційний процес, що охоплює засвоєння дитиною з ООП соціально значущих цінностей, норм та правил, необхідних для успішної взаємодії з оточуючими, адаптації до колективного життя та формування соціально прийнятної поведінки</p>
<p>- це багатовекторний процес, що охоплює фізіологічну, психологічну та соціальну сфери розвитку дитини, спрямований на забезпечення її повноцінного включення до освітнього процесу та створення умов для успішного розвитку в колективі</p>	<p>- це комплексний процес, що включає розвиток у дитини соціальних компетенцій, комунікативних здібностей та особистісних якостей, які сприяють її інтеграції в соціальні структури та ефективному функціонуванню в суспільстві</p>

Отже, адаптація та соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в Україні є складним і тривалим процесом, який вимагає

системного та індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її унікальних потреб і можливостей.

У процесі адаптації дітей з ООП до нового для них соціального середовища виділяються чотири стадії:

1) початкова, коли діти з особливими освітніми потребами усвідомлюють, як вони повинні поводитися у новому для них соціальному середовищі, але ще не готові визнати і прийняти систему цінностей нового середовища, а тому прагнуть дотримуватися колишньої системи цінностей;

2) стадія терпимості, коли діти з особливими освітніми потребами і нове соціальне оточення проявляють взаємну терпимість до систем цінностей і зразків поведінки один одного;

3) аккомодатії, тобто визнання і ухвалення дітьми з особливими освітніми потребами основних елементів системи цінностей нового середовища при одночасному визнанні деяких цінностей;

4) асиміляції, тобто повний збіг систем цінностей дітей з особливими освітніми потребами, групи і середовища.

На сучасному етапі психолого-педагогічні дослідження вказують на те, що успішність адаптації дітей з особливими освітніми потребами до дошкільного середовища значною мірою залежить від їхньої мотиваційної готовності до відвідування дитячого садка. Мотивація є ключовим джерелом активності дитини в цьому процесі, зміцнюючи її прагнення досліджувати нове середовище та сприймати його позитивно [4].

Для дітей з особливими освітніми потребами початок відвідування дитячого садка супроводжується підвищеними соціальними очікуваннями, як власними, так і з боку дорослих. Вони можуть почувати себе «дорослими» і бажати брати участь у таких же активностях, як і інші діти. Одночасно виникає потреба в безпеці та підтримці, особливо на початковому етапі адаптації, коли дитина ще не знайома з оточуючими і ще не сформувала стабільні соціальні зв'язки.

Емоції в цьому контексті відіграють важливу роль, бо вони є психологічною відповіддю на зміни в оточуючому середовищі та допомагають дитині адаптуватися. Емоційна реакція в період адаптації може бути індикатором успішності цього процесу, а її регулювання і підтримка від дорослих важливі для побудови позитивної стратегії поведінки та соціальної взаємодії дитини з ООП у новому середовищі [6].

Тож розуміння мотиваційних аспектів та емоційної реакції дітей з особливими освітніми потребами дозволяє ефективно підходити до їхньої адаптації до дошкільного навчального закладу, сприяючи їхній позитивній взаємодії з середовищем та інтеграції в соціальне життя.

Також важливою є здатність до комунікації, взаємодії з іншими, освоєння нових соціальних ролей та поведінкових норм, прийнятих у

суспільстві. Основним критерієм успішного засвоєння цих поведінкових норм є готовність дітей застосовувати їх на практиці як у повсякденному житті дитячого садочка, так і поза його межами. Це свідчить про здатність дитини творчо вирішувати проблеми, які можуть виникати в її житті.

Роль дитячого садка полягає у створенні умов, що сприяють якнайшвидшому та комфортному пристосуванню дитини до нових умов, а також у підтримці її емоційного, соціального та когнітивного розвитку.

РОЛЬ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

В адаптації дітей з ООП	В соціалізації дітей з ООП
Створення підтримуючого середовища: дитячий садок повинен забезпечити фізично та емоційно безпечне середовище, де дитина з ООП може поступово звикати до нових умов	Інклюзивне середовище: дитячий садок сприяє включенню дітей з ООП у колектив однолітків, що дозволяє їм почуватися частиною спільноти, брати участь у спільних заходах та взаємодіяти на рівних
Індивідуальний підхід: вихователі повинні враховувати особливі потреби кожної дитини, адаптуючи навчальні методи та завдання відповідно до її можливостей та темпів розвитку	Розвиток комунікаційних навичок: дитячий садок надає можливість для розвитку мовлення та невербальних форм комунікації, що є основою для побудови соціальних зв'язків
Забезпечення соціальної взаємодії: важливо, щоб дитячий садок сприяв активній соціалізації дітей з ООП, надаючи їм можливість взаємодіяти з однолітками в різних контекстах – іграх, спільних завданнях, культурних та спортивних заходах	Засвоєння соціальних норм та правил: через повсякденні заняття, ігри та спільні заходи дитина засвоює основні правила поведінки в колективі, що є важливим аспектом соціалізації
Психологічна підтримка: вихователі та психологи повинні надавати емоційну підтримку дитині, допомагаючи їй справлятися зі стресом та тривогою, що можуть виникати в нових умовах	Психоемоційна підтримка: вихователі та психологи дитячого садка допомагають дітям з ООП подолати емоційні бар'єри, які можуть заважати соціальній інтеграції

Процесу соціалізації передуює адаптація. Успішна адаптація дитини в середовищі однолітків являє собою процес педагогічного керівництва її пізнавальною діяльністю, що передбачає такі кроки з боку педагогів:

- мотивування дитини та формування позитивного ставлення до процесу адаптації;

- актуалізація чуттєвого і практичного досвіду, а також відповідних знань;
- надання необхідних знань та уявлень за допомогою різних мовних і наочних засобів;
- забезпечення активної пізнавальної діяльності, спрямованої на пошук нових знань і спілкувань, або осмислення вже отриманої інформації;
- залучення дитини до процесу розуміння та узагальнення набутих навичок;
- організація засвоєння дитиною нових навичок і вмінь та їх творчого застосування на практиці [6].

Ці кроки допоможуть дітям з особливими потребами успішно адаптуватися та соціалізуватися в групі своїх однолітків.

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА

Адаптації дітей з ООП у дошкільному закладі	Соціалізації дітей з ООП у дошкільному закладі
Тривалість адаптаційного періоду: діти з ООП можуть потребувати більше часу для адаптації через особливості сприйняття, мислення та комунікації. Вихователі повинні бути готовими до того, що адаптація може тривати від кількох місяців до року	Труднощі у встановленні соціальних контактів: діти з ООП можуть відчувати складнощі у встановленні контактів з однолітками через особливості спілкування, що вимагає додаткової підтримки з боку вихователів
Проблеми у спілкуванні: багато дітей з ООП мають труднощі у вербальному спілкуванні, що може ускладнювати процес встановлення контактів з однолітками та вихователями	Потреба в індивідуалізованому підході: для ефективної соціалізації необхідно враховувати особливі потреби кожної дитини, адаптуючи методи навчання та спілкування
Емоційна нестабільність: часто діти з ООП можуть проявляти підвищену тривожність, агресивність або замкнутість, що потребує особливої уваги з боку вихователів	Емоційна вразливість: багато дітей з ООП відрізняються підвищеною емоційною чутливістю, що може призводити до тривожності або агресивної поведінки в нових соціальних ситуаціях
Потреба в рутині та структурі: чітка та послідовна структура дня, рутинні заняття та	Важливість стабільного та передбачуваного середовища: діти з ООП потребують

передбачуваність допомагають дітям з ООП адаптуватися до середовища	подій легше нового	стабільності та передбачуваності у повсякденному житті, що сприяє їхній соціальній адаптації
--	--------------------------	--

Дошкільна освіта є важливим етапом у житті дітей з особливими освітніми потребами, який сприяє їхній адаптації та соціалізації. Вихователь відіграє центральну роль у цьому процесі, забезпечуючи індивідуалізований підхід, емоційну підтримку та створення інклюзивного середовища. Ефективна взаємодія між вихователем, дитиною та її батьками є ключем до успішної адаптації та соціалізації дітей з ООП у дошкільному освітньому закладі.

3.2. ЗАБЕЗПЕЧУЄМО АДАПТАЦІЮ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ З ООП

Адаптація та соціалізація дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є одним з найважливіших аспектів роботи дошкільних закладів освіти. Він базується на сучасних наукових дослідженнях та інноваційних педагогічних технологіях.

Варто пам'ятати, що найоптимальнішим періодом розвитку дитини з особливими освітніми потребами для розвитку сенсорики, моторики й мовлення є ранній вік. Розвиток дитини не можливо відокремлювати від її поведінки та практичної діяльності, з одного боку, та навчання – з іншого.

Для того, щоб допомогти дитині з ООП сприймати і розуміти сенсорну інформацію, яка оточує дитину і стає її особистим надбанням, в дошкільному закладі слід впроваджувати комплексний підхід інклюзивного перцептивного навчання шляхом активізації спонтанної діяльності. Цей підхід спрямований на розвиток сприйняття та обробки сенсорної інформації через активізацію спонтанної діяльності дітей. Він є надзвичайно важливим для адаптації та соціалізації дітей з ООП у дошкільних закладах освіти [14].

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД: ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ

Сенсорна стимуляція: включає використання спеціальних засобів і технологій для активації різних сенсорних каналів дитини: зору, слуху, дотику, нюху та смаку	Пізнавальна діяльність: створення умов для розвитку пізнавальних здібностей через активну ігрову діяльність	Моторна активність: розвиток дрібної та великої моторики через активні ігри та фізичну активність
Сенсорні кімнати: оснащені спеціальними сенсорними панелями, м'якими килимами, світловими ефектами і музикою для стимуляції сенсорного сприйняття	Ігрові методи: використання дидактичних ігор, пазлів, конструкторів та інших матеріалів, які стимулюють мислення та логіку	Рухливі ігри: ігри, що включають біг, стрибки, перешкоди тощо
Іграшки та матеріали: текстуровані іграшки, дзеркала, звукові іграшки та інші об'єкти, що сприяють сенсорному розвитку	Навчальні завдання: завдання, що вимагають уваги, пам'яті, вирішення проблем і творчого мислення	Фізичні вправи: вправи на координацію рухів, баланс, силу та гнучкість

ЗНАЧИМІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ

Індивідуалізація навчання

Кожна дитина з ООП має унікальні особливості сенсорного сприйняття та обробки інформації. Комплексний підхід дозволяє врахувати ці індивідуальні особливості та адаптувати методи навчання відповідно до потреб конкретної дитини. Персоналізований підхід до перцептивного навчання сприяє кращому розумінню і засвоєнню сенсорної інформації, що підвищує ефективність навчання.

Цілісність розвитку

Комплексний підхід забезпечує всебічний розвиток дитини, охоплюючи не лише сенсорну, але й когнітивну, емоційну та соціальну сфери. Такий підхід сприяє гармонійному розвитку дитини, що є важливим для її успішної адаптації та соціалізації.

Підвищення мотивації

Використання спонтанної діяльності як основного методу перцептивного навчання підвищує мотивацію дитини до навчання, оскільки навчання відбувається у природному середовищі та у формі гри. Діти з ООП краще засвоюють нову інформацію, коли вони активно залучені у процес навчання і мають можливість досліджувати світ навколо себе.

Перцептивне навчання – це процес розвитку здібностей дитини до сприйняття та обробки інформації, яка надходить через органи чуття. Для дітей з ООП це має особливе значення, оскільки саме через чуттєве сприйняття вони засвоюють основні знання про навколишній світ та мають змогу пристосуватися та опанувати новий соціальний простір [12].

До ключових аспектів перцептивного навчання належать:

- Сенсорне сприйняття: перцептивне навчання покращує здатність розпізнавати та інтерпретувати сенсорні сигнали. Це може включати розвиток зорової уваги, слухової дискримінації, тактильного розпізнавання тощо.
- Інтеграція сенсорної інформації: це процес, у якому різні сенсорні сигнали об'єднуються для створення цілісного образу або розуміння. Наприклад, поєднання зорових і слухових стимулів для кращого розуміння навколишнього середовища.
- Формування перцептивних навичок: навчання специфічних навичок сприйняття, таких як розпізнавання форм і кольорів, ідентифікація звуків, орієнтація в просторі.

Інклюзивне перцептивне навчання через спонтанну активність дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є ключовим компонентом, що сприяє їх адаптації та соціалізації в освітньому середовищі. Це навчання базується на стимулюванні природної активності дітей, використанні їхніх інтересів і залученні до різноманітних видів діяльності, що сприяють розвитку їхніх пізнавальних, соціальних та моторних навичок [13].

Важливість перцептивного навчання для дітей з ООП

1. Покращення сенсорної інтеграції. Перцептивне навчання допомагає дітям з ООП краще обробляти сенсорну інформацію, що може бути порушено через їхні особливості розвитку. Це сприяє поліпшенню їхньої здатності реагувати на навколишні стимули і взаємодіяти з оточуючим світом.

2. Розвиток когнітивних здібностей. Через перцептивне навчання діти розвивають важливі когнітивні навички, такі як увага, пам'ять, мислення та сприйняття. Наприклад, вправи з розпізнавання форм і кольорів можуть покращити зорове сприйняття та мислення.

3. Соціальна адаптація. Перцептивне навчання сприяє соціальній адаптації дітей, оскільки покращення сенсорних та когнітивних навичок робить їх більш впевненими у взаємодії з однолітками та дорослими. Вони стають більш залученими до соціальних ігор та групових занять.

4. Емоційний розвиток. Здатність правильно сприймати та інтерпретувати сенсорну інформацію допомагає дітям краще розуміти свої емоції та емоції інших людей. Це сприяє розвитку емпатії та емоційного інтелекту.

Активізація спонтанної діяльності дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є ключовим підходом в освітньому процесі дошкільних закладів. Цей підхід сприяє їхній адаптації та соціалізації, розвиваючи когнітивні, емоційні та соціальні навички через природні, невимушені форми діяльності [14].

Особливості спонтанної діяльності для дітей з ООП:

<p>Індивідуалізація та адаптація: спонтанна діяльність дозволяє враховувати індивідуальні потреби та можливості кожної дитини. Діти з ООП можуть вибирати ті види діяльності, які відповідають їхнім інтересам та здібностям, що сприяє їхній активній участі та мотивації</p>	<p>Природність і невимушеність: спонтанна діяльність відбувається природно, без тиску з боку дорослих, що знижує стрес та сприяє більшому задоволенню від навчання. Це особливо важливо для дітей з ООП, які можуть бути чутливими до стресових ситуацій</p>	<p>Гра як основний засіб: гра є головною формою спонтанної діяльності, яка дозволяє дітям експериментувати, навчатися та взаємодіяти у безпечному середовищі. Для дітей з ООП гра є ефективним способом засвоєння нових знань та навичок через досвід</p>
---	---	--

Значення спонтанної діяльності:

Розвиток самостійності та ініціативи:

- спонтанна діяльність сприяє розвитку самостійності у дітей, допомагаючи їм приймати рішення та діяти без постійного контролю з боку дорослих;
- вона розвиває ініціативу, що є критично важливим для формування активної життєвої позиції.

Підвищення мотивації до навчання:

- діти, які мають можливість займатися тим, що їм цікаво, виявляють більшу мотивацію до навчання;
- сприяє розвитку інтересу до навколишнього світу та нових знань.

Розвиток творчих здібностей:

- у спонтанній діяльності діти часто використовують свою уяву та творчі здібності, що сприяє їхньому креативному розвитку;
- вони експериментують, створюють нові ігрові ситуації та вирішують проблеми, що виникають під час гри.

Соціалізація:

- спонтанна діяльність включає взаємодію з однолітками, що сприяє розвитку соціальних навичок, таких як співпраця, комунікація та вміння домовлятися;
- це особливо важливо для дітей з ООП, які можуть мати труднощі у встановленні соціальних контактів.

Емоційний розвиток:

- під час спонтанної діяльності діти виражають свої емоції, що допомагає їм навчитися керувати своїми почуттями та розвивати емоційну стійкість;
- вони отримують позитивні емоції, що сприяє формуванню позитивного емоційного стану.

Спонтанна діяльність є важливим елементом у процесі адаптації та соціалізації дітей з ООП у дошкільних навчальних закладах. Вона сприяє їхньому когнітивному, емоційному та соціальному розвитку, розвиває самостійність, ініціативність та мотивацію до навчання. Вихователі повинні створювати умови для стимулювання спонтанної діяльності, враховувати індивідуальні особливості дітей та підтримувати їхню ініціативу, що забезпечить успішну адаптацію та інтеграцію дітей з ООП у колектив [14].

Переважаюча риса спонтанної діяльності дітей з ООП:

- Індивідуальний підхід: діти з ООП мають різні потреби та можливості, тому спонтанна діяльність повинна враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Це може включати адаптацію ігрових матеріалів, створення безпечного середовища та підтримку дорослих у випадках, коли це необхідно.

- Створення стимулюючого середовища: вихователі повинні створювати середовище, яке стимулює дітей до спонтанної діяльності, надаючи різноманітні матеріали та ігрові зони. Це допомагає дітям знайти заняття, які їх цікавлять, і сприяє розвитку їхньої ініціативи.

- Підтримка та заохочення: вихователі повинні підтримувати та заохочувати спонтанну діяльність дітей, допомагаючи їм відчувати себе впевненими у своїх силах. Це включає похвалу за досягнення, допомогу у вирішенні проблем та надання можливості експериментувати.

- Врахування темпу розвитку: діти з ООП можуть мати різний темп розвитку, тому важливо враховувати їхні індивідуальні особливості та не примушувати до швидких змін. Спонтанна діяльність дозволяє дітям розвиватися у своєму темпі, що є важливим для їхнього комфорту та впевненості.

Інклюзивне перцептивне навчання сприяє адаптації та соціалізації дітей з ООП:

1. Покращення сенсорної інтеграції. Спонтанна активність у навчальному середовищі дозволяє дітям з ООП активно взаємодіяти з різними сенсорними стимулами. Це допомагає покращити їхні сенсорні навички та сприяє кращому сприйняттю та обробці сенсорної інформації. Наприклад, заняття в сенсорних кімнатах, де діти можуть торкатися, чути, бачити і відчувати різноманітні матеріали, сприяють розвитку їхніх сенсорних систем.

2. Розвиток когнітивних навичок. Перцептивне навчання через активну діяльність допомагає дітям розвивати когнітивні навички, такі як увага, пам'ять, мислення та вирішення проблем. Наприклад, гра в дидактичні ігри або участь у конструктивних заняттях допомагає дітям покращити свої когнітивні здібності. Вони вчаться аналізувати ситуації, приймати рішення та вирішувати проблеми, що сприяє їхньому інтелектуальному розвитку.

3. Соціальна взаємодія. Інклюзивне навчання створює середовище, де діти з ООП можуть взаємодіяти зі своїми однолітками. Це сприяє розвитку їхніх соціальних навичок, таких як спілкування, співпраця, емпатія та взаєморозуміння. Групові ігри та спільні проєкти допомагають дітям з ООП інтегруватися в соціальну групу, що позитивно впливає на їхню соціалізацію.

4. Підвищення самооцінки та мотивації. Участь у спонтанній діяльності та успішне виконання завдань допомагає дітям з ООП підвищити свою самооцінку та мотивацію до навчання. Коли діти відчують успіх у своїх діях, це позитивно впливає на їхню мотивацію

продовжувати навчання та активну участь у освітньому процесі. Позитивний досвід сприяє формуванню впевненості у власних силах і бажанню вчитися.

5. Адаптація до освітнього середовища. Інклюзивне перцептивне навчання допомагає дітям з ООП адаптуватися до освітнього середовища, знижуючи рівень стресу та тривожності. Спонтанна діяльність створює умови, де діти можуть навчатися в своєму темпі, з урахуванням своїх індивідуальних особливостей. Це сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання та зменшенню негативних емоційних реакцій.

Впровадження спонтанної діяльності для дітей з ООП має важливе значення для їхнього розвитку та соціалізації. Кілька практичних порад для вихователя щодо впровадження спонтанної діяльності, а також пояснення, чому це важливо:

1. Надайте можливості для вибору

Порада: створіть середовище, де діти можуть самостійно обирати діяльність, яка їм цікава. Наприклад, пропонуйте кілька варіантів ігор або завдань, з яких діти можуть обрати те, що їм до вподоби. **Чому це важливо:** надання можливості вибору розвиває у дітей відчуття самостійності та впевненості у власних силах, що є критично важливим для дітей з ООП. Це також допомагає їм розвивати навички прийняття рішень і стимулює інтерес до навчання.

2. Створіть гнучкі плани

Порада: плани занять повинні бути гнучкими, щоб ви могли швидко адаптуватися до спонтанних інтересів і потреб дітей. Якщо дитина виявляє особливий інтерес до певної теми або діяльності, заохочуйте це і дозвольте їй продовжити займатися цим більше часу. **Чому це важливо:** гнучкість у плануванні дозволяє дітям з ООП досліджувати свої інтереси в

комфортному для них темпі, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку творчого мислення.

3. Залучайте до ігор та діяльності, що відображають повсякденне життя

Порада: впроваджуйте спонтанні ігри, які моделюють ситуації з реального життя, наприклад, магазин, лікарню, транспорт тощо. Такі ігри

можуть виникати на основі спостережень або розмов з дітьми. **Чому це важливо:** це допомагає дітям з ООП краще орієнтуватися у світі навколо них, розвиває соціальні навички, а також підвищує їхню здатність до самостійного життя.

4. Заохочуйте дослідження і самовираження

Порада: створюйте середовище, яке заохочує дітей до дослідження і самовираження. Наприклад, надайте матеріали для малювання, ліплення, музичних занять, які вони можуть використовувати в будь-який час. **Чому це важливо:** це сприяє розвитку творчих здібностей, що допомагає дітям з ООП висловлювати свої думки і почуття, зменшує тривожність і покращує емоційний стан.

5. Будьте чуйними до інтересів дітей

Порада: спостерігайте за дітьми та підтримуйте їхні спонтанні ініціативи. Якщо дитина починає цікавитися певною темою або дією, підтримайте її в цьому, допоможіть знайти додаткові ресурси або розширити цю діяльність. **Чому це важливо:** підтримка ініціативи дітей стимулює їхню мотивацію до навчання і сприяє розвитку навичок самостійного мислення.

6. Організуйте середовище для відкритої гри

Порада: створюйте простір, де діти можуть вільно гратися без надмірного контролю, наприклад, куточок з різноманітними іграшками, матеріалами для творчості або природними об'єктами (камінці, листя, пісок). **Чому це важливо:** відкрита гра дозволяє дітям з ООП вільно досліджувати та використовувати свою уяву, що сприяє розвитку пізнавальних навичок та емоційної стійкості.

7. Розвивайте соціальні взаємодії через спільну діяльність

Порада: спонтанні групові ігри та проєкти, де діти можуть взаємодіяти один з одним, сприяють розвитку соціальних навичок. Наприклад, спільне будівництво з конструктора або колективне

малювання. **Чому це важливо:** соціалізація є критичним аспектом розвитку дітей з ООП. Спільна діяльність допомагає їм навчитися співпрацювати, спілкуватися та розуміти інших.

Спонтанна діяльність дозволяє дітям з особливими освітніми потребами розвивати свою природну цікавість та творчість, що є основою для успішного навчання. Вона також сприяє індивідуальному розвитку, даючи змогу кожній дитині проявляти себе у зручний для неї спосіб. У підсумку, спонтанна діяльність допомагає дітям з ООП бути більш залученими, мотивованими та успішними у процесі навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/>
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля»/ О. І. Білан. Вид.2-ге, зі змінами і доп. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.
3. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку «Віконечко» / Т. В. Сак, Л. І. Прохоренко, Г. Б. Соколова ; за заг. ред. Л. І. Прохоренко. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 321 с.
4. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : монографія / А. Богуш, Л. Варяниця, Н. Гавриш та ін. ; наук. ред. А. Богуш ; за заг. ред. Н. Гавриш. Луганськ : Альма-матер, 2006. 368 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики / НАПН України ; Ін-т спец. пед. Серія «Інклюзивна освіта». Київ, 2016. 149 с.
6. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід). Київ : Стилос, 2002. 144 с.
7. Рогальська І. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід : монографія. Київ : Міленіум, 2008. 400 с.
8. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ : монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін. ; за заг. ред. О. Рейпольської. Київ ; Кропивницький : Імекс – ЛТД, 2018. 280 с.
9. Циба В. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз) : навч. посіб. Київ : МАУП, 2000.
10. Алгоритм психолого-педагогічного супроводу учнів молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами / О. В. Мартинчук, Т. В. Скрипник. 2021.

11. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Київ : Літера ЛТД, 2019. 112 с. (Серія «Інклюзивне навчання»).
12. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ : навч.- метод. посіб. Київ : Атопол, 2018.
13. Олійник Л. М. Ознайомлення дітей раннього віку із сенсорними еталонами. *Дошкільне виховання*. 1996. № 6. С. 18–19.
14. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : нав. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ : Академвидав, 2004. 455 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1.

ПРИКЛАД ІПР ДЛЯ ДИТИНИ, ЯКА МАЄ ФУНКЦІОНАЛЬНІ (МОВЛЕННЄВІ) ТРУДНОЩІ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання 2024-2025 н. р.

2. Загальні відомості про дитину:

прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності): Тимощук Тимофій Тимофійович

дата народження: 30.05.2020 р.

повне найменування закладу дошкільної освіти, в якому здобуває освіту: Заклад дошкільної освіти № 222 м. Житомир

дата зарахування до закладу: 02.09.2024 р.

група: Молодша група

прізвище, власне ім'я, по батькові батьків (за наявності) (інших законних представників): Тимощук Олена Олегівна, Тимощук Тимофій Миколайович

контактні номери телефонів батьків (інших законних представників): 22-22-22

3. Індивідуальні особливості розвитку дитини:

Наявний рівень знань, вмінь і навичок дитини (компетенції)	Опис освітніх труднощів дитини	Потреби
Хлопчик йде на контакт поступово; настрої позитивний; характер інтересів та діяльності ігровий; самооцінка у дитини адекватна. Увага довільна; пам'ять розвинена на достатньому рівні; мислення переважає наочно-дійове. Пізнавальна діяльність та темп розумової діяльності відповідають віковим нормам. Хлопчик уміє складати речення за сюжетним малюнком за допомогою навідних запитань. З допомогою додаткових пояснень складає пірамідку із 7-ми кілець. Диференціює та називає основні кольори та відтінки (червоний, жовтий, зелений, синій, блакитний, оранжевий). Розрізняє та називає геометричні форми: круг, квадрат, трикутник. Вміє рахувати до 5-ти, знає цифри.	У хлопчика спостерігаються функціональні труднощі, а саме мовленнєві. Пасивний та активний словник нижчий вікової норми, дитина спілкується фразовим мовленням. На запитання відповідає одним словом. Допускає помилки у складовій структурі слова. Розбірливість мовлення покращується за рахунок уповільненого темпу мовлення. Сформована вимова звуків раннього онтогенезу. У хлопчика процеси узагальнення та класифікації	Розвивати пасивний та активний словник відповідно до лексичних тем. Розвивати моторику артикуляційного апарату шляхом проведення артикуляційних гімнастик, логопедичних вправ, масажу тощо. Працювати над постановкою свистячих звуків. Розвивати фонематичні процеси: розрізнення звуків ізольовано та в словах, знаходження місця звука в слові, здійснення елементарного звукового аналізу слова. Застосовувати мовленнєві вправи для навчання вживання відмінкових закінчень іменників, узгодження частин мови в роді, числі та відмінку, словотворення. Працювати над розвитком зв'язного мовлення, навчання

<p>Порівнює предмети за величиною, показує найбільший/найменший. Продовжує логічний ряд із 2-х елементів. Вміє скласти розрізну картинку із 5-ти частин.</p> <p>З іншими дітьми у групі товаришує, вміє ділитися іграшками і дуже любить ігри із конструкторами, леги</p>	<p>сформовані на елементарному рівні, часові та просторові уявлення – на стадії формування</p>	<p>складання розповідей, описів, переказу, використовуючи методи наочного моделювання, мнемотехніки тощо.</p> <p>Розвивати вміння класифікувати та узагальнювати предмети за допомогою ігор, вправ, ситуацій успіху. Формувати часові та просторові уявлення</p>
---	--	--

4. Рекомендації щодо організації освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами (зазначити необхідне):

4.1. Рекомендований рівень підтримки:

- перший рівень підтримки;
- другий рівень підтримки;
- третій рівень підтримки;
- четвертий рівень підтримки;
- п'ятий рівень підтримки.

4.2. Адаптація та модифікація освітнього середовища:

Назва адаптації/модифікації	Так/ні	Примітка
<p>Пристосування середовища:</p> <p>доступність освітлення</p> <p>рівень шуму</p> <p>потреба в усамітненні, його періодичність та місце (ресурсна кімната, медіатека тощо)</p>	<p>Ні</p> <p>Ні</p> <p>Ні</p> <p>Так</p>	<p>Ресурсна кімната</p>
<p>Психолого-педагогічна адаптація:</p> <p>використання візуального розкладу</p> <p>збільшення часу на виконання завдань</p> <p>збільшення обсягу допомоги (навідне питання, демонстрація зразка, нагадування тощо)</p> <p>руховий режим</p> <p>використання заохочень</p> <p>використання засобів для концентрації уваги</p>	<p>Ні</p> <p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p>	<p>Руханки</p> <p>Ситуації успіху,</p> <p>скафолдинг</p> <p>Пісочний годинник</p>
<p>Адаптація навчального матеріалу:</p> <p>картки-підказки, картки-інструкції</p> <p>засоби альтернативної комунікації</p>	<p>Так</p> <p>Ні</p>	
<p>Модифікація:</p> <p>скорочення змісту матеріалу</p> <p>зниження вимог для виконання завдань</p> <p>Інше</p>	<p>Ні</p> <p>Ні</p>	

4.3. Наявність індивідуального навчального плану¹:

- так;
 ні.

Індивідуальний навчальний план складається для дітей, які цього потребують, строком на три місяці з подальшим його продовженням протягом року за освітніми напрямами: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва», «Дитина у природному довіллі», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі».

Освітній напрям _____

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²				
		1.10	1.11			

4.4. Освітній процес здійснюється:

- за розкладом групи;
 за розкладом групи та розкладом проведення корекційно-розвиткових занять;
 за адаптованим розкладом з відвідуванням окремих занять (вказати яких)

 за модифікованим розкладом.

5. Потреба у консультації з:

- фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;
 працівниками спеціальних закладів освіти;
 _____ іншими _____ фахівцями:

6. Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (заняття):

Найменування заняття (послуги)	Фахівець, який проводить заняття (надає послугу)	Місце проведення	Розклад занять
Розвиток мовлення	Учитель-логопед Міщенко М. М.	Ресурсна кімната	Понеділок 10.00–10.20 Середа 10.00–10.20

7. Послуги асистента дитини:

7.1. Потреба в асистенті дитини (супроводі під час інклюзивного навчання):

- так;
 ні.

7.2. Асистентом дитини є:

один з батьків (інший законний представник) дитини: _____

уповноважена одним з батьків (інших законних представників) особа:
_____ (зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові та контактні дані);

соціальний робітник: _____ (зазначити, хто виступає надавачем соціальної послуги);
_____ (зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові та контактні дані).

8. Забезпечення допоміжними засобами для організації освітнього процесу:

8.1. Необхідність в допоміжних засобах:

так

ні.

8.2. Перелік допоміжних засобів, яких потребує дитина:

Корекційні засоби навчання для осіб з порушеннями мовлення: моделі площинні, об'ємні, муляжі; обладнання та інструменти для розвитку мовленнєвої сфери; друковані картки з ілюстраціями для формування граматичного ладу мовлення; дидактичні матеріали для розвитку ігрової діяльності.

9. Потреба в розумному пристосуванні:

так, зазначити яка: надання додаткового часу для виконання завдань; ресурсна кімната.

ні.

10. Наявність інвалідності:

так, _____ зазначити _____ причину:

ні.

11. Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які склали індивідуальну програму розвитку:

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Посада	Підпис
Павленко Марія Іванівна	Вихователь-методист	
Грищенко Антоніна Михайлівна	Вихователь групи	
Міненко Ольга Павлівна	Вихователь групи	
Гришко Ганна Віталіївна	Практичний психолог	
Міщенко Марія Миколаївна	Учитель-логопед	
Тузенко Ніна Василівна	Асистент вихователя	
Лялевич Віра Михайлівна	Соціальний педагог	

Аврамчук Ніна Миколаївна	Музичний керівник	
Ковальчук Микола Миколайович	Інструктор з фізкультури	
Майстренко Аліна Антонівна	Фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру	

12. Погодження індивідуальної програми розвитку з батьками / іншими законними представниками дитини

Я, _____ Тимощук Олена Олегівна _____ ,

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності))

брав (брала) участь у розробленні індивідуальної програми розвитку та згоден (згодна) з її змістом.

(підпис батька (матері)/інших законних представників дитини)

Дата 16.09.2025 р.

ДОДАТОК 2. ПРИКЛАД ІПР ДЛЯ ДИТИНИ, ЯКА МАЄ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТРУДНОЩІ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання 2024–2025 н. р.

2. Загальні відомості про дитину:

прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності): Поліщук Поліна Петрівна

дата народження: 30.04.2020 р.

повне найменування закладу дошкільної освіти, в якому здобуває освіту: Заклад дошкільної освіти № 333 м. Житомир

дата зарахування до закладу: 02.09.2024 р.

група: Молодша група

прізвище, власне ім'я, по батькові батьків (за наявності) (інших законних представників): Поліщук Олена Олександрівна, Поліщук Петро Миколайович

контактні номери телефонів батьків (інших законних представників): 33-33-33

3. Індивідуальні особливості розвитку дитини:

Наявний рівень знань, вмій і навичок дитини (компетенції)	Опис освітніх труднощів дитини	Потреби
<p>Дівчинка не завжди відгукується на власне ім'я; йде на контакт ситуативно; настрої переважає протестний; характер інтересів та діяльності вибіркової. Увага короткотривала, нестійка; дитині важко зосереджувати увагу на предметі чи діяльності. Емоційно-вольова сфера – на стадії формування. Діяльність характеризується хаотичністю та наявністю стереотипних рухів. Характерна швидка стомлюваність; може відволікатися через звукові або зорові подразники, не вміє очікувати. З іншими дітьми у групі не грається і не спілкується, тримається осторонь; дуже любить ігри з пазлами, кінетичним піском, водою</p>	<p>У дівчинки спостерігаються інтелектуальні та мовленнєві труднощі. Словниковий запас не відповідає віковій нормі. В мові наявні окремі звуки, вигуки, лепет. Розуміння зверненого мовлення ускладнене, вибіркоче, в більшості з опорою на зорове і тактильне сприймання. Рівень сенсорного розвитку, уявлень та знань про саму себе, про навколишній та предметний світ – на стадії формування. Інструкції та вказівки сприймає ситуативно, вибірково. Не переносить набуті навички на іншу обстановку чи ситуацію. У поведінці відзначаються протестні форми у вигляді відмови від співпраці, плачу, крику</p>	<p>Працювати над розвитком мовленнєвого сприймання та вмінням наслідувати звуки, слова, речення через ігри, вправи, піктограми тощо. Формувати пасивний та активний словник відповідно до лексичних тем. Працювати над моторикою артикуляційного апарату шляхом проведення артикуляційних гімнастик, логопедичних вправ, масажу тощо. Спонукати до вербальної взаємодії, використовуючи короткі, чіткі і зрозумілі дитині коментарі стосовно всього, що відбувається навколо. Формувати уявлення про предметний та практичний світ через ігрову діяльність, вправи. Розвивати сенсоріку дитини шляхом використання дидактичних іграшок (мозаїки, шнурівки, пірамідки, сортування предметів тощо). Розвивати здатність встановлювати і підтримувати контакт з оточуючими людьми через ігри,</p>

		<p>вправи, спортивні заняття, ситуації успіху.</p> <p>Формувати вміння зосереджувати увагу і доводити розпочату справу, використовуючи вправи, ігри, пісочний годинник тощо.</p> <p>Сприяти психоемоційному розвантаженню дитини, зняттю психо-м'язового напруження шляхом проведення ізотерапії, піскової терапії, ігротерапії</p>
--	--	---

4. Рекомендації щодо організації освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами (зазначити необхідне):

4.1. Рекомендований рівень підтримки:

- перший рівень підтримки;
- другий рівень підтримки;
- третій рівень підтримки;
- четвертий рівень підтримки;
- п'ятий рівень підтримки.

4.2. Адаптація та модифікація освітнього середовища:

Назва адаптації/модифікації	Так/ні	Примітка
<p>Пристосування середовища:</p> <p>доступність освітлення</p> <p>рівень шуму</p> <p>потреба в усамітненні, його періодичність та місце (ресурсна кімната, медіатека тощо)</p>	<p>Ні</p> <p>Ні</p> <p>Так</p> <p>Так</p>	<p>Бірюші (під час повітряної тривоги)</p> <p>Ресурсна кімната</p>
<p>Психолого-педагогічна адаптація:</p> <p>використання візуального розкладу</p> <p>збільшення часу на виконання завдань</p> <p>збільшення обсягу допомоги (навідне питання, демонстрація зразка, нагадування тощо)</p> <p>руховий режим</p> <p>використання заохочень</p> <p>використання засобів для концентрації уваги</p>	<p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p> <p>Так</p>	<p>Руханки</p> <p>Ситуації успіху, скафолдинг</p> <p>Пісочний годинник</p>
<p>Адаптація навчального матеріалу:</p> <p>картки-підказки, картки-інструкції</p> <p>засоби альтернативної комунікації</p>	<p>Так</p> <p>Так</p>	<p>Піктограми</p>
<p>Модифікація:</p> <p>скорочення змісту матеріалу</p> <p>зниження вимог для виконання завдань</p> <p>Інше</p>	<p>Так</p> <p>Так</p>	

4.3. Наявність індивідуального навчального плану¹:

так;

ні.

Індивідуальний навчальний план складається для дітей, які цього потребують, строком на три місяці з подальшим його продовженням протягом року за освітніми напрямками: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва», «Дитина у природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі».

Освітній напрям «Особистість дитини»

(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		
<p>Давати уявлення про те, що кожна людина своєрідна, неповторна.</p> <p>Формувати самосвідомість дитини: ідентифікацію себе зі своїм «Я», позитивну самооцінку.</p> <p>Ознайомити із навичкою досягання в діяльності поставленої мети.</p> <p>Вчити розрізняти хороші вчинки і погані вчинки.</p> <p>Дати уявлення про почуття гідності, впевненості в собі</p>	<p>Дівчинка матиме уявлення про індивідуальність кожної особистості.</p> <p>Володіє навичкою ідентифікувати себе зі своїм «Я».</p> <p>Вміє досягати мети під час виконання діяльності.</p> <p>Розрізняє погані вчинки і хороші.</p> <p>Почуває себе більш впевнено</p>			

Освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		
		01.10	01.11	01.12
<p>Дати уявлення про кількість, множини, величину, геометричні фігури (круг, квадрат, трикутник).</p> <p>Вчити орієнтуватися в часі та формувати просторові</p>	<p>Має уявлення про кількість та множини; розрізняє геометричні фігури з незначною допомогою вихователя.</p> <p>Орієнтується в поняттях вчора,</p>			

уявлення (вчора, сьогодні, завтра). Формувати вміння лічити кількісно (до 3-х)	сьогодні, завтра з невеликими підказками педагога. Вміє рахувати до 3-х			
---	--	--	--	--

Освітній напрям «Дитина у природному довкіллі»
(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		
Дати уявлення про неживі об'єкти природи: вода, земля, пісок, глина, каміння, повітря. Ознайомити із найелементарнішими взаємозв'язками між явищами природи і змінами в житті рослин (без води рослина засихає). Ознайомити із кімнатними рослинами. Дати уявлення про різноманітний світ тварин	Має уявлення про неживі об'єкти природи, диференціює їх під час ігор з кінетичним піском, водою тощо. Намагається зрозуміти найелементарніші взаємозв'язки між явищами природи і змінами в житті рослин на основі практичних дослідів. Має уявлення про кімнатні рослини, намагається проявити інтерес до догляду за ними. Намагається практично розрізнити на картинках тварин з невеликою допомогою педагога			

Освітній напрям «Гра дитини»
(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		
Залучати до спільних сюжетно-рольових ігор.	Намагається гратися разом з іншими дітьми (5–10 хв).			

Дати уявлення про засоби виразності під час ігор. Формувати зацікавленість до різних видів ігор з іншими дітьми, а також вміння дотримуватися правил поведінки, дружно гратися та завершувати гру	Володіє елементарними засобами виразності під час ігор. Намагається проявляти зацікавленість до різних видів ігор та дотримується правил поведінки під час ігор із незначними нагадуваннями вихователя			
--	---	--	--	--

Освітній напрям «Дитина в соціумі»

(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		
		01.10	01.11	01.12
Дати уявлення про орієнтування у багатогранному предметному світі, про класифікацію та співвідношення предметів за їхніми ознаками. Ознайомити із минулим рідного краю, національними оберегами. Залучати по можливості до української національної обрядовості, підготовки та відзначення народних свят. Дати уявлення про побут українського житла, українську народну іграшку, посуд, одяг. Виховувати позитивні почуття до рідних, повагу до старших. Виховувати бажання товаришувати з іншими дітьми у групі	Має уявлення про орієнтування у багатогранному предметному світі; намагається класифікувати та співвідносити предмети за їхніми ознаками (за поданим зразком). Має уявлення про минуле рідного краю та національні обереги (калина, верба, вишиванка, віночок). Намагається приймати участь у святкуванні народних свят (по можливості). Ознайомена із побутом українського житла, українською народною іграшкою, посудом, одягом. Намагається проявляти позитивні почуття до рідних, повагу до старших (із нагадуванням вихователя). Проявляє інтерес до товаришування з іншими дітьми в групі (за словесними інструкціями педагога)			

Освітній напрям «Мовлення дитини»

(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		

<p>Формувати мовленнєве дихання та фонематичне сприймання звуків мови. Удосконалювати моторику артикуляційного апарату.</p> <p>Формувати правильну вимову всіх звуків рідної мови.</p> <p>Дати уявлення про поняття «звук», «слово», «речення».</p> <p>Вчити повторювати слова і словосполучення за педагогом відповідно до ситуації.</p> <p>Формувати словниковий запас, сприяти активізації слів у мовленні.</p> <p>Вчити правильно будувати прості речення з 2–3 слів</p>	<p>Намагається фонематично сприймати звуки мови.</p> <p>Володіє моторикою артикуляційного апарату.</p> <p>Правильно вимовляє звуки рідної мови.</p> <p>Має уявлення про «звук», «слово», «речення».</p> <p>Повторює за педагогом слова і словосполучення відповідно до ситуації, використовуючи піктограми.</p> <p>Володіє мінімальним словниковим запасом для вираження власних потреб і бажань.</p> <p>Намагається правильно будувати прості речення з 2–3 слів з опорою на зразок, малюнок тощо</p>			

Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва»

(За програмою «Українське дошкілля», 2022 р., середній дошкільний вік)

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, які планується досягти	Моніторинг та оцінювання досягнень ²		
<p>Дати уявлення про різні види образотворення: графіка, живопис, декоративно-ужиткове мистецтво, скульптура.</p> <p>Формувати вміння працювати із пластиліном, фарбами, глиною, тістом.</p> <p>Вчити елементарних прийомів вирізування,</p>	<p>Має уявлення про різні види образотворення: графіка, живопис, декоративно-ужиткове мистецтво, скульптура.</p> <p>Уміє працювати із пластиліном, фарбами, глиною, тістом з незначною допомогою педагога.</p> <p>Володіє елементарними</p>			

<p>наклеювати деталі. Сприяти отриманню задоволення від самовираження у музиці. Дати уявлення про жанри українських пісень (колискова, щедрівка, колядка). Вчити співати. Залучати до виконання музичних рухів. Вчити грати на дитячих музичних інструментах (по можливості). Формувати вміння виконувати ролі під час спільних ігор</p>	<p>прийомами вирізування і наклеювання з опорою на зразок. Намагається отримати задоволення від самовираження у музиці. Має уявлення про жанри українських пісень (колискова, щедрівка, колядка). Уміє співати. Долучається до виконання музичних рухів. Намагається грати на дитячих музичних інструментах. Вміє виконувати ролі під час спільних ігор (за словесними інструкціями педагога)</p>			
--	---	--	--	--

4.4. Освітній процес здійснюється:

- за розкладом групи;
- за розкладом групи та розкладом проведення корекційно-розвиткових занять;
- за адаптованим розкладом з відвідуванням окремих занять (зазначити яких):
«Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва», «Дитина у природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»;
- за модифікованим розкладом.

5. Потреба у консультації з:

- фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;
- працівниками спеціальних закладів освіти;
- іншими фахівцями:

6. Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (заняття):

Найменування заняття (послуги)	Фахівець, який проводить заняття (надає послугу)	Місце проведення	Розклад занять
Розвиток мовлення	Учитель-логопед Павленко М. М.	Ресурсна кімната	Понеділок 10.00–10.15 Середа 10.00–10.15
Корекція розвитку	Практичний психолог Олексійчук М. Л.	Кабінет психолога	Вівторок 10.00–10.15 Четвер 10.00–10.15
Соціально-побутове орієнтування	Учитель-дефектолог Крайник А. А.	Ресурсна кімната	Середа 11.00–11.15 П'ятниця 11.00–11.15

7. Послуги асистента дитини:

7.1. Потреба в асистенті дитини (супроводі під час інклюзивного навчання):

так;

ні.

7.2. Асистентом дитини є:

один з батьків (інший законний представник) дитини: _____

уповноважена одним з батьків (інших законних представників) особа:

_____ (зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові та контактні дані);

соціальний робітник: _____ (зазначити, хто виступає надавачем соціальної послуги);

_____ (зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові та контактні дані).

8. Забезпечення допоміжними засобами для організації освітнього процесу:

8.1. Необхідність в допоміжних засобах:

так;

ні.

8.2. Перелік допоміжних засобів, яких потребує дитина:

Корекційні засоби навчання для осіб з порушеннями інтелекту: моделі площинні, об'ємні, муляжі; обладнання та інструменти для розвитку мовленнєвої сфери; друковані картки з ілюстраціями для формування граматичного ладу мовлення; дидактичні матеріали для розвитку ігрової діяльності; моделі предметів навколишнього світу; сенсорний куток; навчальні матеріали; ігри на друкованій основі.

9. Потреба в розумному пристосуванні:

так, зазначити яка: надання додаткового часу для виконання завдань; ресурсна кімната; використання матеріалів в альтернативних форматах; адаптований розклад;

ні.

10. Наявність інвалідності:

так, зазначити причину: ЗМР. Затримка психо-мовленнєвого розвитку зі спектром аутизму. F 88;

ні.

11. Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які склали індивідуальну програму розвитку:

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Посада	Підпис
Приймак Олена Михайлівна	Вихователь-методист	
Гримко Ольга Андріївна	Вихователь групи	
Коваленко Антоніна Михайлівна	Вихователь групи	

Олексійчук Марія Леонідівна	Практичний психолог	
Павленко Марія Миколаївна	Учитель-логопед	
Крайник Анастасія Антонівна	Учитель-дефектолог	
Тищенко Марія Іванівна	Асистент вихователя	
Лялик Антоніна Миколаївна	Соціальний педагог	
Аврамчук Ніна Миколаївна	Музичний керівник	
Ковальчук Микола Миколайович	Інструктор з фізкультури	
Майстренко Аліна Леонідівна	Фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру	

12. Погодження індивідуальної програми розвитку з батьками / іншими законними представниками дитини

Я, Поліщук Олена Олександрівна,

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності))

брав (брала) участь у розробленні індивідуальної програми розвитку та згоден (згодна) з її змістом.

(підпис батька (матері) / інших законних представників дитини)

Дата 16.09.2024 р.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

РОЗДІЛ 1. Організуємо інклюзивне навчання для дитини з ООП

Градівська Віта Михайлівна, методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, учитель Житомирської спеціальної школи № 1 Житомирської обласної ради

РОЗДІЛ 2. Здійснюємо психолого-педагогічний супровід дітей з ООП

Гуменюк Антоніна Валеріївна, в. о. завідувачки ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, викладачка кафедри психології

РОЗДІЛ 3. Адаптуємо та соціалізуємо дітей з ООП

Бурова Галина Вікторівна, кандидатка соціологічних наук, методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР

ПРИКЛАДИ ІПР

Приклад ІПР для дитини, яка має функціональні (мовленнєві) труднощі

Козир Вікторія Вікторівна, методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, учителька Житомирської спеціальної школи Житомирської обласної ради

Приклад ІПР для дитини, яка має інтелектуальні труднощі

Козир Вікторія Вікторівна, методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, учителька Житомирської спеціальної школи Житомирської обласної ради

Методичне видання

Інклюзія. Путівник для вихователя
в закладі дошкільної освіти
навчально-методичний посібник

Коректор Н. Макарова